

АНАЛІЗ ВПЛИВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ США НА РІВЕНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН

Ремінський М. М., студент (гр. УС-71, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського); Полукаров О. І., к. т. н., доцент (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. Статтю присвячено проблемам безпеки та високого рівня кримінальних правопорушень у США, що являються наслідковими явищами функціонування унікальної національної економічної моделі. У статті розглянуто особливості економічної моделі у Сполучених Штатах Америки та визначено її двосторонній вплив на життя населення країни. Проведено дослідження динаміки та кореляційної залежності між основними аналізованими та характеризованими у статті динамічними величинами, що мають безпосередній вплив на формування повної ситуації пов'язаної з особистою безпекою громадян країни. Визначено вплив стрімко-зростаючого ВВП країни на зростання нерівномірності розподілу національних доходів й тим самим виділено вплив росту валового внутрішнього продукту на зростання частки бідних у країні. Досліджено та структуровано основні проблеми, що виявляються в процесі економічного прогресу США, й визначено оптимальний напрямок боротьби з ними.

Ключові слова: національна економічна модель США, безпека, цивільний захист, кримінальні правопорушення, бідність.

Abstract. The article is devoted to security issues and the high level of criminal offenses in the United States, which are a consequence of the functioning of a unique national economic model. The article considers the peculiarities of the economic model in the United States of America and identifies its bilateral impact on the lives of the citizens. A study of the dynamics and correlation between the main analyzed and characterized in the article dynamic values that have a direct impact on the formation of the overall situation related to the personal safety of citizens is provided. The influence of the country's rapidly growing GDP on the growth of the uneven distribution of national incomes is determined and thus the influence of the growth of the gross domestic product on the growth of the share of the poor in the country is highlighted. The main problems that reveal in the process of US economic progress are studied and structured, and the optimal direction of combating them is determined.

Keywords: national economic model of the USA, security, civil protection, criminal offenses, poverty.

Вступ. Безпека життя, здоров'я та приватної власності людини являється одним із головних пріоритетів високо-розвиненої країни світу, оскільки людина та її права чітко зазначені в конституції кожної цивілізованої країни світу в тому числі і в США. Американський досвід показує, що формування однієї з найбільш досконалих правових систем та забезпечення безперервного й регламентованого функціонування державних інститутів не являється єдиним

елементом регулювання рівня безпеки громадян, на який значний вплив мають ряд особливостей економічної моделі країни.

Дослідженнями впливу економічної моделі США на формування рівня безпеки громадян в країні займалися ряд іноземних науковців: Лісінь Цзянь (Jiang Lixin) [1], Тахіра Пробст (Probst Tahira M) [1], Вільям Кетоні Гампсон (Gamson, William A) [2].

Методологія. Для написання роботи, авторами використовувалися ряд загальнонаукових прийомів та досліджень й ряд специфічних методів науково-дослідницького пізнання, а саме: порівняння, групування, наукової абстракції, систематизації, графічного, статистичного, економічного та логічного аналізу.

Аналіз стану питання. Питання вирішення проблем цивільної безпеки громадян США являються дуже актуальними протягом багаторічного періоду й потребують деталізованого дослідження природи їх виникнення для ведення подальшої ефективної боротьби уряду з вказаними негативними суспільними явищами.

Мета роботи: визначити наявність зв'язку та прямого впливу між зростанням ВВП США на зміну рівня безпеки громадян, яка характеризується рівнем кримінальних правопорушень.

Методики, матеріали і результати досліджень. Економічний розвиток США в період післявоєнної епохи був зумовлений рядом трансформацій викликаних на базі глобальних змін у науково-технічному, військово-політичному, соціальному та правовому аспектах. Відбулося формування фундаментальних принципів світового порядку на основі повоєнних реалій, в яких були закріплені базові елементи національної моделі економіки США, оболонка яких сьогодні, в еру інтерактивних технологій дещо видозмінюється, без трансформування самої основи [1].

Протягом періоду десятиліть бурхливих змін, що стали унікальними в американській історії через ряд науково-технічних революцій та безперервний технологічний прогрес (ТП), удосконалення та розширення процесів виробництва, зростання якості медицини, освіти та розвитку правової системи, людське життя стало набувати реальну цінність та реальний захист, на відміну від лише номінальних значень які були на передодні. Наслідком ТП являлося значне підвищення освітнього, культурного рівня мас суспільства, що призводило до масової боротьби за власні права у різних куточках країни. Відбулася зміна старого способу існування, який за часту базувався на ігноруванні базових прав та цінностей на новий, де право, людина та її безпека являються чи не головним пріоритетом демократичної країни [2].

Сьогодні США являється найбагатшою та наймогутнішою країною світу, де головними цінностями держави та суспільства, являються закон, права людини та людська безпека. Безсумнівним є твердження, що у Сполучених Штатах Америки зі сторони держави безправне насильство не застосовується й громадяни країни не відчувають фізичної загрози від апарату, що організовує життя суспільства. Сьогодні у країні, яка займає пальму першості на планеті, за часту виникають дискусії, щодо проблем насильства чи негативного впливу на

безпеку життя людини, зумовлених опосередковано, національною економічною моделлю США, яка склалася історичним чином [2].

Американська економічна модель базується на формуванні потенційної можливості отримання високих доходів для ініціативних громадян. Система будується на принципах близьких до «абсолютного ринку» де заохочується підприємницька діяльність й економічна активність. Головними позитивними сторонами американської економічної моделі є одні з найкращих умов для реалізації бізнес-ідей та стартап-проектів, які підсилюються безмежними фінансовими можливостями та підтримкою з боку уряду, через ряд програм. Загальне податкове навантаження в країні є одне з найнижчих серед індустріально розвинених країн світу, що виступає додатковим стимулятором для росту бізнесу (за даними Paying Taxes у 2020 році загальне податкове навантаження у США становило 36,6%, в Україні 45,2% [3]).

Періодичне послаблення податкового навантаження, що спостерігається з мінливою тенденцією від часів президенства Рональда Рейгана, лише виступає певним поштовхом для економічного зростання країни, яке виражається у рості ВВП (рис. 1 та рис. 2). Доступність дешевих кредитів, надання яких зумовлено потужною інституційною базою США, що вселяє довіру, дозволяє фінансувати масштабні проекти державного значення та підтримувати на належному рівні розвиток соціальної сфери.

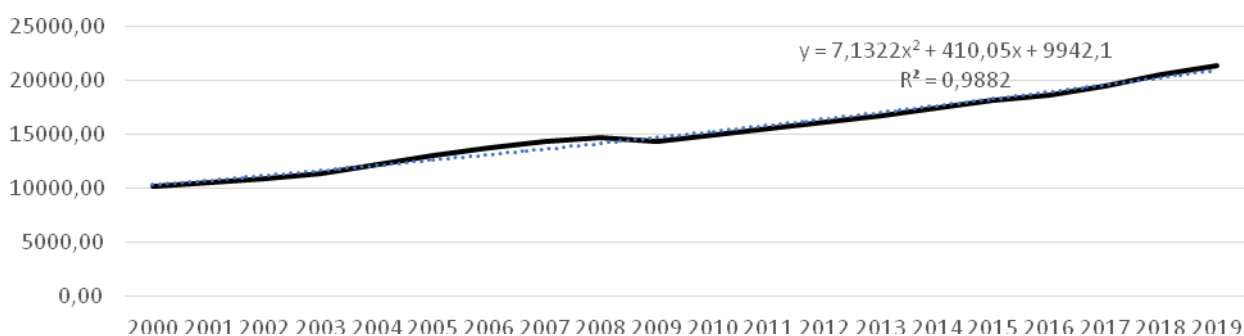

Рис. 1. Динаміка ВВП США у дол. США [4]

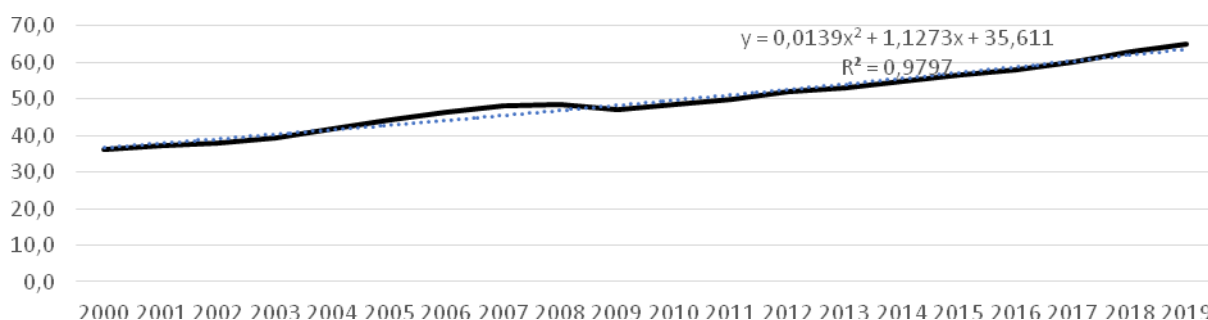

Рис. 2. Динаміка ВВП на душу населення у США у дол. США [4]

Зростання ВВП США дозволило країні за перші 20 років XXI ст. остаточно закріпитися на позиціях недосяжного лідера у сфері науки, медицини, техніки та технологій, що є фундаментально важливими факторами успішності в довгостроковій перспективі.

Не дивлячись на ряд позитивних та успішних моментів економічного розвитку країни, який формується на стабільній, сприятливій для цього економічній моделі та правовій основі, держава займає останні позиції серед індустріально розвинених та високо-розвинутих країн у рейтингах, які характеризують рівень цивільної безпеки населення. Ряд позитивних сторін економічного росту, супроводжується існуванням незрівнянно вагомого рівня бідності значної частки населення, яка є першопричиною високого рівня злочинності, значного числа вбивств й насильницьких злочинів та дуже високого числа тюремних ув'язнень, що загалом погіршують фактичний рівень цивільного захисту населення.

Розглянемо динаміку числа випадків кримінального характеру у табл. 1, та візуалізуємо дані на рис. 3

Таблиця 1

Динаміка кількості випадків кримінального характеру та пов'язаних з ним

Випадки кримінального характеру, або пов'язані з ним	2000	2005	2010	2015	2019	Відносна зміна у (%) 2019 р/2000 р.
Кількість вбивств у США на млн. осіб	55,3	56,7	47,6	49,5	49,9	-10%
Кількість насильницьких злочинів у США на 100 тис. осіб	505,3	471,2	404,9	373,5	366,0	-28%
Кількість випадків грабежу у США на 100 тис. осіб	144,7	141,4	119,4	102,2	81,5	-44%
Кількість ув'язнень у США на 100 тис. осіб	494,3	516,9	522,0	475,4	435,0	-12%
ВВП на душу населення в тис. дол. США	36,4	44,2	48,5	56,8	65,1	79%

Джерело: складено за даними [4]; [5]; [6]; [7]; [8]

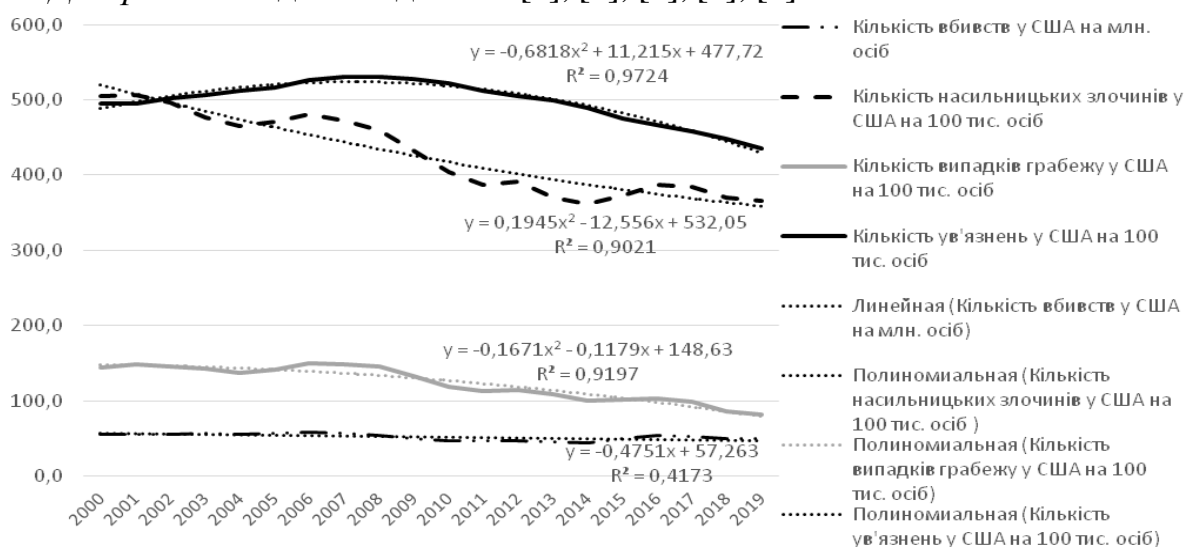

Рис. 3 Динаміка кількості випадків кримінального характеру та пов'язаних з ним [5]; [6]; [7]; [8]

Аналізуючи дані табл. 1 та рис. 3, бачимо, що протягом 2000-2005 років у США було зафіксовано зростання кількості ув'язнень та кількості вбивств, незважаючи на постійний ріст ВВП країни, підвищення національного благополуччя та значного розвитку соціальної сфери, на яку за президенства Джорджа Вокера Буша виділялися значна збільшена (у порівнянні до цього) частка федеральних коштів, що отримувалася за рахунок зовнішнього залучення. Збільшення витрат на розвиток соціальної сфери не вирішило питання зменшення випадків вбивства, чи загалом випадків кримінального характеру й тим самим не змінило доволі низького рівня особистої безпеки громадян США у себе на батьківщині.

З 2005 по 2008 рік тенденція числа ув'язнених та випадків кількості вбивства мала стабільно зростаючий характер всупереч стрімко зростаючому ВВП країни.

З 2008 по 2019 рік показники ув'язнень мали чітку тенденцію до спадання, проте кількість вбивств у США мали мінливий характер зміни при фактично постійно-зростаючому ВВП.

Динаміка числа випадків насильницьких злочинів та грабежу в період 2000-2008 років мала мінливий характер зміни без чітко виражених тенденцій, з мінімальними відхиленнями від базового показника 2000 року. Кількість випадків грабежу у 2006-2008 роках навіть дещо зросла у порівнянні з 2000 роком.

З 2008 по 2019 рік спостерігалось скорочення досліджених кримінальних діянь.

Аналіз зміни кількості досліджених кримінальних випадків та пов'язаних з ними у 2019 році в порівнянні з 2000 показав, що число вбивств скоротилося всього на 10%, кількість ув'язнених осіб скоротилося всього на 12%. Спостерігалось значне скорочення числа насильницьких злочинів та грабежу на 28 та 44% у порівнянні з 2000 роком.

Різде зменшення кількості грабежу та насильницьких злочинів було спричинене масовим застосуванням інноваційних засобів захисту та контролю як на побутовому рівні так і для бізнесу, які робили значні перешкоди для здійснення грабіжницьких дій.

Доволі високі показники здійснення злочинних дій у США є пов'язані із значною часткою бідного населення в країні (рис. 4).

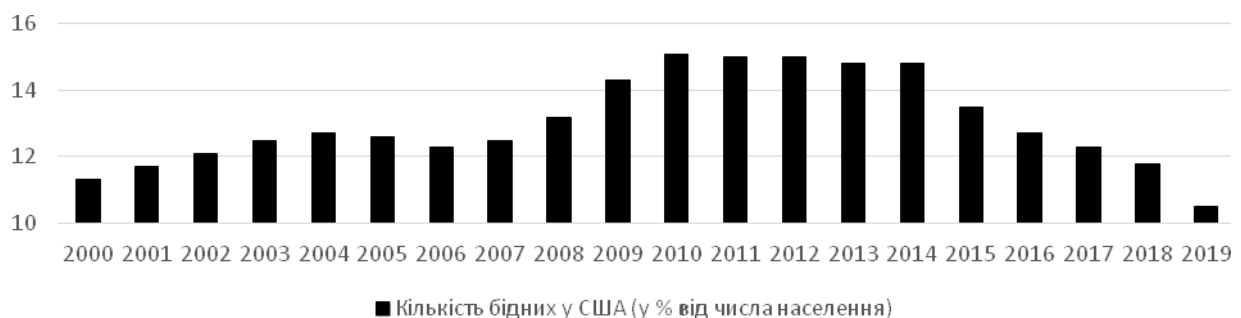

Рис. 4. Динаміка частки бідного населення у США у % від загального населення протягом 2000-2019 р. (Рівень бідності) [9]

Аналізуючи дані з рис. 4 бачимо, що з 2000 по 2014 рік у США спостерігалася достатньо парадоксальна ситуація, за якої зростання ВВП країни супроводжувалося зростанням частки бідного населення. Дослідимо наявність/відсутність кореляційного зв'язку між динамікою ВВП на душу населення та динамікою частки бідності протягом 2000-2014 років (рис. 5) та 2014-2019 років (рис. 6) .

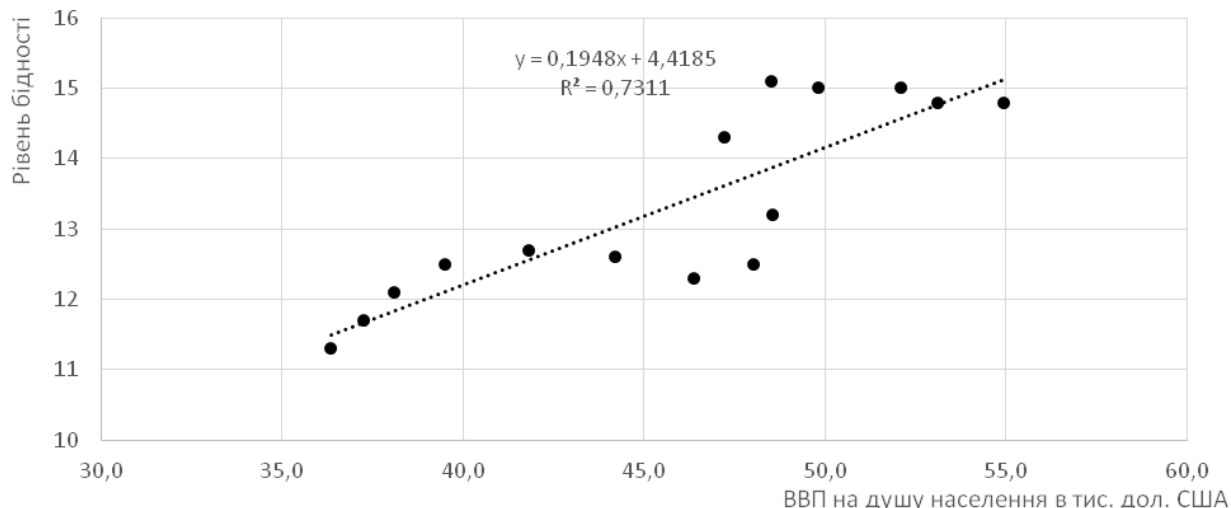

Рис. 5. Кореляційна залежність між зростанням ВВП на душу населення та зростанням частки бідних протягом 2000-2014 років [4]; [9]

Аналізуючи дані з рис. 5, помічаємо майже пропорційне зростання рівня бідності у США зі зростанням ВВП країни, що являється доволі «парадоксальним» на перший погляд явищем. Кореляційний зв'язок між динамікою величин являється значним (коефіцієнт кореляції становить 0,855).

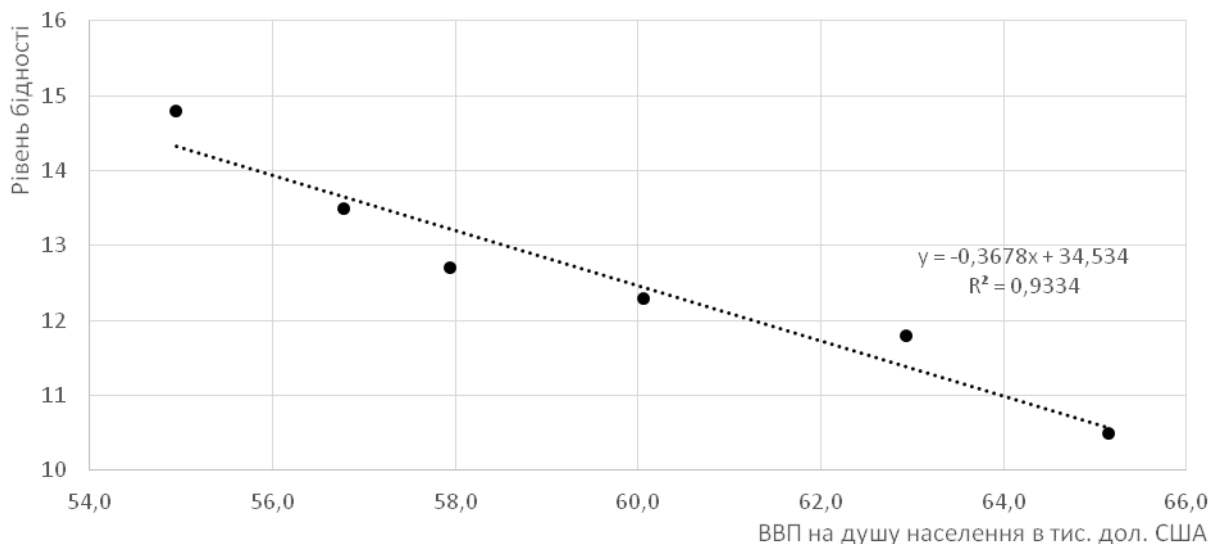

Рис. 6. Кореляційна залежність між зростанням ВВП на душу населення та зростанням частки бідних протягом 2014-2019 років [4]; [9]

Тенденція динаміки рівня бідності до зростання ВВП країни мала абсолютно протилежний характер періоду 2000-2014 років. Зміна тенденції

була спровокована стимулюванням розвитку соціальної сфери, впровадження у життя програм підтримки бідного населення, що в свою чергу дало позитивні результати. Кореляційний зв'язок між зростанням ВВП та зменшенням рівня бідності є дуже значним та зворотнім (-0,967).

Високий відсоток бідності в суспільстві породжує проблеми цивільного захисту в США, адже при нерівномірному ВВП збільшується варіація доходів, що провокує бідне населення на здійснення грабежів, вбивств на підґрунті несправедливого розподілу надиктованого національною моделлю економіки. Динаміка коефіцієнта Джині, що характеризує розподіл доходів домогосподарств у США та для порівняння у Німеччині зображено на рис. 7.

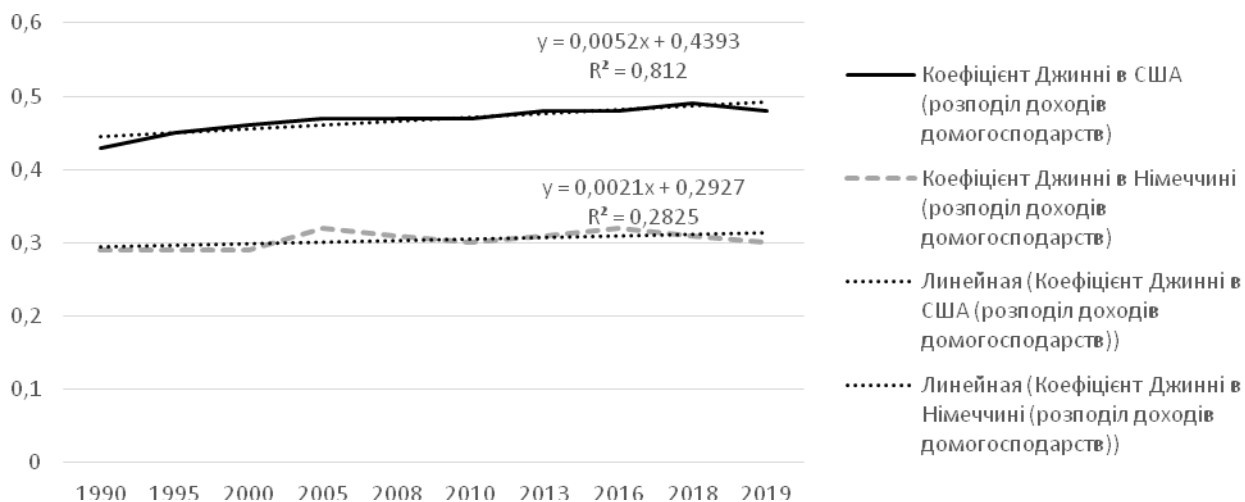

Рис. 7. Динаміка значення коефіцієнта Джині (розподіл доходів домогосподарств) у США та Німеччині [10]; [12]

Аналізуючи дані з рис. 7 бачимо, що для США дуже характерним є нерівномірність розподілу національного ВВП, що в свою чергу на суспільному рівні провокує невдоволення бідного населення, з чого випливає здійснення грабежів та насильницьких злочинів. Збільшення розриву між «багатими та бідними» фактично породжує конфлікт між класами суспільства, наслідки якого проявляються як у вчиненні кримінальних злочинів (за часту у вигляді помсти), так і породженні протестних настроїв окремих груп суспільства. Хорошим прикладом нерівномірного розподілу доходів, наслідком якого є відносно часті мітинги в США під лозунгами боротьби з расизмом, спричиняються не лише суспільною дискримінацією конкретних груп населення, а й меншим рівнем оплати праці однієї групи громадян у порівнянні з іншими, в чому й чітко виділяється «расизм по-американськи».

Загальна тенденція протягом останніх 30 років направлена на зростання нерівномірності розподілу національного багатства. Для порівняння в Україні коефіцієнт Джині у 2018 році становив 0,26 [12]. Зростання нерівномірності отримання доходів у США є вагомим проблемою, яка стоїть на порядку денному в федеральному уряді країни з початку XXI століття й має тенденцію до загострення.

Проведемо дослідження значимості зв'язку між варіацією частки бідного населення країни та динамікою кількості ув'язнень, що будуть характеризувати найбільш широко залежність рівня безпеки проживання в США від динаміки зміни рівня бідності (рис. 8).

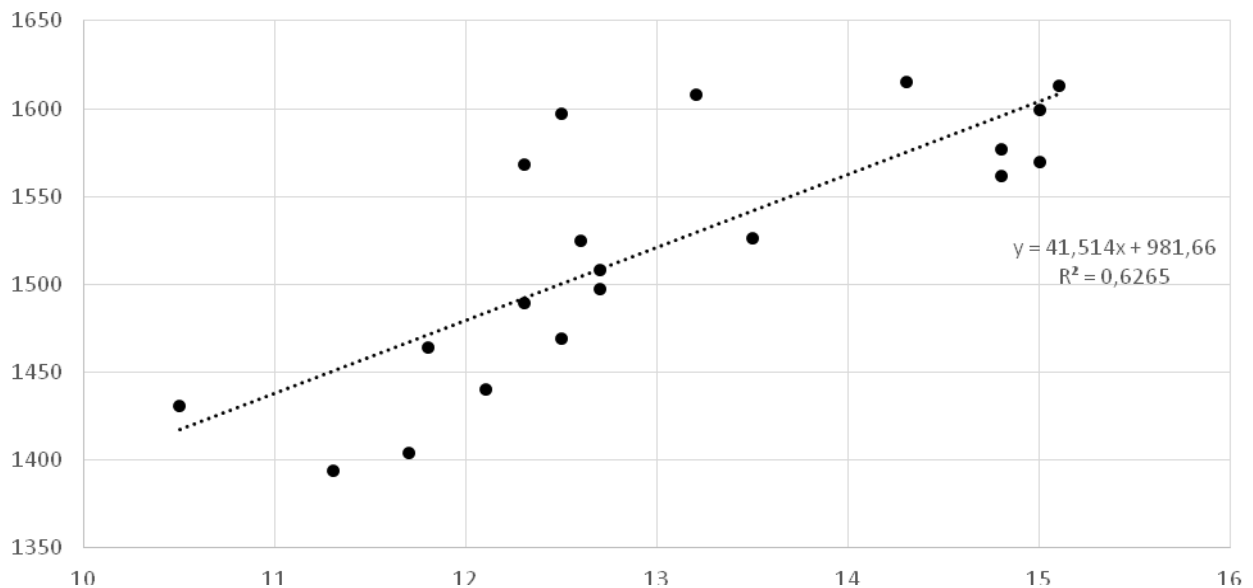

Рис. 8. Залежність зміни кількості ув'язнень від зміни рівня бідності населення [8]; [9]

Аналізуючи дані візуалізовані на рис. 8 бачимо, що спостерігається певний пропорційний зв'язок між зміною кількості бідних у США та зростанням числа ув'язнень. Кореляційний зв'язок між даними динамічними величинами спостерігається як значний, з коефіцієнтом кореляції 0,79. Це говорить про існування взаємозалежності зміни між досліджуваними факторами.

Враховуючи особливості національної американської моделі економіки, базисом якої є формування достатньо заможного суспільства на основі заохочення до підприємницької діяльності, США має негативну зворотну сторону економічного зростання, яка пов'язана із зростанням бідності та зростання кримінальних правопорушень як суспільного явища.

Унікальність американської моделі економіки, як однієї з еталонних у світі полягає в тому, що забезпечення швидких темпів зростання благополуччя економічно-активної та рушійної частки населення призводить до зменшення рівня цивільної безпеки громадян країни. Саме через дану унікальність типу американської економіки, еліти країни знаходяться у багаторічних дискусіях стосовно вибору «золотої середини» та певної трансформації устарілої економічної моделі з урахуванням нових реалій. Необхідно надати можливість забезпечення як швидких темпів росту ВВП так і надання гідної допомоги бідним класам суспільства, яка має проявлятися не лише у формуванні фінансової підтримки, а й у забезпеченні єдиних можливостей для реалізації, що в свою чергу вплинуло б на зменшення випадків пов'язаних із

насильницькими грабежами, вбивствами й загалом зменшилася б кількість кримінальних правопорушень.

Висновки. На основі проведеного дослідження, що базувалося на визначенні впливу національної моделі економіки США на рівень безпеки населення, було виявлено існуючий зворотній зв'язок. Встановлено, що швидке економічне зростання країни супроводжується періодичним збільшенням частки й абсолютної кількості бідного населення, яке в свою чергу пропорційно впливає на зростання числа кримінальних правопорушень. Встановлено, що проблема високого рівня злочинності в країні, є однією з нагальних проблем, продукованих економічним ростом, що пояснюється специфікою та унікальністю економічної системи функціонуючої в країні.

Політичні еліти країни розуміють існуючі парадокси моделі, що являються водночас стимуляторами економічного росту та погіршенням безпеки людського життя. Влада намагається протягом десятилітніх періодів мінімізувати стрімкий ріст варіації рівня доходів різних груп населення й тим самим зменшити число кримінальних правопорушень для підвищення правопорядку й рівня цивільної безпеки громадян. Незважаючи на стрімкий технологічний прогрес та надсучасні засоби контролю й охорони та обширні програми уряду по підтримці вразливих мас населення, які базуються на наданні квотної медицини, спрощення доступу бідним верствам населення до вищої освіти, надання фінансової та матеріально-технічної підтримки тим, хто цього потребує, проблема безпеки та бідності себе не вичерпала.

Сьогодні ведеться багато дискусій стосовно вибору методів вирішення даних питань, які базуються на екстравагантних підходах, що вимагають подальших досліджень тематики не лише у США, а й у інших країнах світу, що зіткнулися з запущеним розвитком даної проблеми. Негативний приклад недостатньо продуманої економічної системи за якої ігноруються потреби певних груп населення при загальному рості, являється беззаперечним аргументом в формуванні саме моделі соціально-орієнтованої економіки для різних країн, зокрема держав пострадянського простору. Нажаль й у сучасній Україні існують тенденції до формування «шарового» суспільства, що необхідно негайно змінювати. Враховуючи гіркий досвід США, українська держава мусить дотримуватися соціальних орієнтирів, за яких економічний ріст та соціальні блага мають максимально справедливо розподілятися суспільством. Деолігархізація, створення вагомої частки середнього класу в суспільстві, потужна соціальна підтримка бідного класу й створення стабільних соціальних інститутів в суспільстві, механізм функціонування яких забезпечить рівні можливості самореалізації для кожного громадянина, дозволить мінімізувати суспільну напруженість та якісно підвищити рівень безпеки життя і у нашій країні і, кінець-кінцем, сформувані умови за для її сталого.

Грунтовні дослідження даної тематики є дуже важливими й необхідними не лише в контексті забезпечення високого рівня безпеки та суспільного благополуччя в США, а й для формування раціонально-виваженої та найбільш

оптимальної економічної системи для кожної окремої країни з урахуванням багатьох аспектів що мають бути дослідженими в подальшому.

Література

1. Jiang Lixin, Probst Tahira M.. The rich get richer and the poor get poorer: Country- and state-level income inequality moderates the job insecurity-burnout relationship: *Journal of Applied Psychology*, 102(4), 672–681. 2017 p.. URL: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/apl0000179>
2. Gamson, William A., Meyer, David. *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings: Cambridge Studies in Comparative Politics*, pp. 275–290. 1996 p. Cambridge, University Press.
3. *Paying Taxes 2020*. In-depth analysis on tax systems in 2020. Дата звернення 07.02.2021. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2020/overall-ranking-and-data-tables.html>
4. GDP (current US\$) - United States. THE WORLD BANK. Дата звернення 07.02.2021. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2019&locations=US&start=2000>
5. Number of reported murder and nonnegligent manslaughter cases in the United States from 1990 to 2019. Statista. Дата оновлення: 28.09.2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/191134/reported-murder-and-nonnegligent-manslaughter-cases-in-the-us-since-1990/>
6. Total violent crime reported in the United States from 1990 to 2019. Statista. Дата оновлення: 28.09.2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/191129/reported-violent-crime-in-the-us-since-1990/>
7. Number of reported robbery cases in the United States from 1990 to 2019. Statista. Дата оновлення: 28.09.2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/191139/reported-robbery-cases-in-the-us-since-1990/>
8. Number of prisoners under jurisdiction of federal or state correctional authorities from 1990 to 2019. Statista. Дата оновлення: 28.09.2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/203718/number-of-prisoners-in-the-us/>
9. Poverty rate. OECD Data. Дата звернення 07.02.2021. URL: <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm>
10. U.S. household income distribution from 1990 to 2019. (за коефіцієнтом Джині). Statista. Дата оновлення: 20.01.2021 URL: <https://www.statista.com/statistics/219643/gini-coefficient-for-us-individuals-families-and-households/>

11. GINI Index for Germany household income distribution. FRED. Economic Data. Дата оновлення: 20.03.2020. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/SIPOVGINIDEU>

12. Ukraine - GINI index. Knoema. Дата звернення 07.02.2021. URL: <https://knoema.com/atlas/Ukraine/topics/Poverty/Income-Inequality/GINI-index>